

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo i uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijiske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 2a

ISTRA

USPON NACIJE

Pod tim naslovom objavio je prošlih dana »Giornale d'Italia« članak svoga direktora Virginia Gajde. Članak su prenijeli i ostali talijanski listovi, pa je tako problem, koji se u njemu tretira dobio opći publicitet u cijeloj Italiji, a kako su ga registrirale i mnoge novine izvan Italije to je članak glavnog organa talijanske vanjske politike odjeknuo istodobno i u vanjskom svijetu.

Članak je posvećen talijanskom demografskom problemu, pa su u njemu važna i zanimljiva i piščeva izlaganja o stanovništvu Italije i konstantnom porastu talijanskog pučanstva, a još više pak njegovi zaključci, što ih na temelju tega izvodi.

Prema službenim podacima Italija je 31 decembra prošle godine imala 44 milijuna 530.000 stanovnika bez kolonija i Albanije, dok je u prvom popisu pučanstva, koji je izvršen godine 1871 imala 26.801.000. Tako je u posljednjih 69 godina registriran porast pučanstva od 18 milijuna stanovnika.

U tom porastu, veli »Giornale d'Italia«, pripojenje stanovništva Južnoga Tirola, Julijiske Krajine i nekih jadranskih otoka ne znači mnogo, jer na spomenutom teritoriju, koji je Italija dobila nakon svjetskoga rata, živi tek nešto više od jednog i po milijuna ljudi. Za jednu generaciju, t. j. oko g. 1980, pučanstvo Italije brojiti će — ne bude li promijenjen ritam, kajti ono raste posljednjih 18 godina fašizma — 66 milijuna stanovnika.

Ovim naglim porastom pučanstva Italija je zauzela treće mjesto u Evropi, jer su brojem pučanstva od nje veće Njemačka i Engleska, ako se ne računa Rusija, koja zauzima ne samo jedan dio Europe nego i veliki dio Azije.

Ta demografska snaga, nastavlja Gajda, posljedica je prirodnog porasta pučanstva, radjanja, a ne priliva stranaca. Stranaca je u Italiji krajem godine 1939 bilo samo nešto više od 100.000.

Medutim uslijed porasta pučanstva talijanski se teritorij naglo zasitio. Početkom godine 1940 žive u Italiji 143 čovjeka na jednom četvornom kilometru. Kad se uzme u obzir koliko Italija ima obradjenoga zemljišta, svakome je jasno, da nije jedna država u Evropi nije ovako gusto naseljena. Politika fašističkoga režima ublažavala je koliko je više bilo moguće teškoće u tom pogledu i tako je odnos između zemlje i čovjeka do sada s uspjehom izravnavan, ali mogućnosti za postizavanje te ravnoteže postaju sve manje, jer će Italija doći uskoro do skrajne mogućnosti s obzirom na gustoću naseljenosti njezine zemlje.

Pisac drži da je u toj činjenici — t. j. u tom naglom porastu pučanstva s jedne strane i smanjenim mogućnostima života, što ih pruža zemlja s druge strane — sadržan u suvremenoj povijesti Evrope glavni nacionalni problem Italije. S time u vezi je osobito značajan konac Gajdina članka, u kome doslovce kaže:

»Naglo množenje talijanskog pučanstva nameće Italiji potrebu ekspanzije. Ni za jednu evropsku državu osim Njemačke problem ekspanzije nema značaj jedne životne potrebe kao za Italiju. Političari i astrolozi bogatih i zadovoljnih nacija htjeli bi da se Italija odrekne onoga, što pretstavlja njezinu glavnu snagu t. j. povećanja porodjaja. Medutim fašistička Italija odbija žalosnu Maltusovu doktrinu. Politika Mussolinijeve Italije ne skučuje nego jača demografsku snagu talijanskog naroda, a mjesto pitanja smanjenja porodjaja postavlja pitanje povećanja svog nacionalnog teritorija, na kojemu će oni koji se budu radjali naći potrebna sredstva za rad i život.«

JULIJSKA KRAJINA IN ZADAR PO URADNI STATISTIKI ZA LETO 1939

Po pravkar objavljenih statističnih podataka za leto 1939. povzamemo sledeće podatke o gibanju prebivalstva Julijiske Krajine in Zadra. Za primerjanje smo dodali še podatke za leto 1938.

PRIRODNI PRIRASTEK

Pokrajina	Živorojenih		umrlih		prirastek	
	1939	1938	1939	1938	1939	1938
Goriška	4.122	3.895	2.656	2.239	1.466	1.656
Puljska	7.044	7.026	3.822	3.972	3.222	3.054
Reška	2.225	2.360	1.481	1.448	744	912
Tržaška	5.943	6.001	4.648	4.984	1.295	1.017
Zadrska	862	856	421	403	441	453
Jul. Kraj. in Zad. pokr.	20.196	20.138	13.028	13.743	7.168	6.395

PRIRASTEK PO PRISELJEVANJU

Pokrajina	priseljenih		izseljenih		prirastek, odnosno zmanjšek (-)	
	1939	1938	1939	1938	1939	1938
Goriška	7.400	7.990	7.431	7.818	— 31	172
Puljska	10.756	10.749	10.267	10.956	489	— 307
Reška	4.612	5.694	4.684	5.028	— 72	666
Tržaška	15.039	15.689	11.787	11.056	3.252	4.633
Zadrska	1.000	1.042	804	947	196	95
Jul. Kraj. in Zad. pokr.	38.807	41.164	34.973	35.895	3.834	5.359

Celotno število rojstev je v preteklem letu nekoliko narastlo, namreč za 58. S tem pa nikakor ni dokazano, da se je plodovitost povečala, kajti število prebivalcev ob začetku I. 1939 je bilo za najmanj 12.000 večje kakor ob začetku 1938, tako da je odtisoček rojstev postal neizprenjen ali se je celo nekoliko zmanjšal. Ugodna pa je razlika v številu umrlih I. 1939, kar 715 manj kakor v prejšnjem letu. Prirodni prirastek je bil zato lani za 773 večji kakor leta 1938. Prirastek pa ni bil v vseh pokrajinah sorazmerno enak. Tri pokrajine: Goriška, Reška in Zadrska izkazujo v letu 1939 nazadovanje nasproti prejšnjemu letu, Puljska in Tržaška pa napredovanje.

Število rojstev je bilo sorazmerno največje v Zadrski pokrajini, namreč 35,8 odtisoč, po daljšem presledku ji sledi Puljska pokrajina z 23,6 odtisoč, nato Goriška z 20,4 odtisoč in Reška z 19,5 odtisoč. Zadnja v vrsti je Tržaška pokrajina s 16,3 odtisoč. Zadrska pokrajina je sploh najplodovitejša v vsej Italiji, kajti edino pokrajina Derna jo malenkostno prekaša, toda ta pokrajina leži onstran Sredoziemskega morja, na tako zvani četrti obali, v Libiji. Puljska pokrajina zavzema 47., Goriška 65., Reška 73. in Tržaška 87. mesto med vsemi 98. pokrajinami Italije, med kotere so vštete tudi štiri libijske pokrajine.

Kot priseljenci so označene one osebe, ki so se priselile iz kakve druge občine drsko pokrajino.

Živo rojenih	Umrlih	Prirodni prirastek		Prebitek pris. nad izseljenici	Celotni prirastek
		absolutno	v odtisočih		
Glavna mesta	7.662	6.242	1.420	18.502	14.386 4.116 5.536
Ostale občine	12.534	6.786	5.748	20.305	20.587 — 282 5.466
Vkupno . .	20.196	13.028	7.168	38.807	34.973 3.834 11.002

Dasi odpadeta več kot dve petini prebivalstva na glavna mesta (Gorica, Puli, Reka, Trst in Zadar) in manj kot izseljenec. Število priseljencev je v tri petine na deželo, izkazuje dežela glavnih mestih skoraj visoko kakor skoraj dvakrat toliko porodov kakor v ostalih občinah. Število izseljencev pa glavna mesta. Število umrlih pa je v glavnih mestih in v ostalih občinah skoraj enako, veliko ljudi pač umrje po sorazmerno številu prebivalstva. Zato

Narod koji se odreće ma vječe stopi krviju znojem otaca svojih natopljene zemlje nije dostojan da se nazvije na odem

Italije ali iz inozemstva, kot izseljenci pa one, ki so se izselile v kako drugo občino Italije ali v inozemstvo. Seveda so upoštevani sami oni primeri, ki so beleženi pri občinskim upravah. Leto 1939 izkazuje glede prebitka priseljencev nad izseljenic za Julijsko Krajino in Zadar močen padec nasproti prejšnjemu letu, namreč skoro za eno tretjino. Verjetno je to posledica novega zakona proti urbanizaciji, v njem pa se izraža sigurno tudi odnev mednarodnega položaja. V dveh pokrajinh: v Goriški in Reški, je bilo l. 1939 celo več izseljenec kakor priseljencev. V Tržaški pokrajini je število priseljencev močno padlo, število izseljencev pa znatno rastlo. Večji prebitek priseljencev nad izseljenic v Puljski pokrajini gre gotovo na račun ojačene eksplotacije premoščkov v raški dolini.

Celotni prirastek prebivalstva je bil l. 1939 manjši kakor l. 1938 namreč 11.002 l. 1939, proti 11.754 l. 1938. V posameznih pokrajinah je znašal prirastek l. 1939 (v oklepaju so podatki za l. 1938): v Goriški pokrajini 1.435 (1.828), v Puljski 3.711 (2.847), v Reški 672 (1.578), v Tržaški 4.547 (5.650) in v Zadrski pokrajini 637 (548). Posebno veliko razliko med l. 1939 in l. 1938 opazimo pri dveh pokrajinh. V Puljski pokrajini je celotni prirastek poskočil za več kot četrtino, v Reški pokrajini pa je padel za skoro tri petine.

Nas zanima seveda predvsem dežela, ker je pretežno slovenska in hrvatska. Zato podajamo še specifikacijo po glavnih mestih pokrajin in ostalih občinah, in sicer za vso Julijsko Krajino in Zadru.

Izkazujejo glavna mesta velik prebitek priseljencev nad izseljenic, dežela pa nasprotno celo prebitek izseljencev nad priseljenci. Očito prevladuje še vedno beg z dežele klub strogim odredbam novega zakona proti urbanizaciji. Prirodni prirastek je na deželi štirikrat tolik kakor v glavnih mestih, celotni prirastek pa skoro enak.

Žal nimamo na razpolago podatkov za posamezne občine, temveč samo za glavna mesta. Ker pa so tudi ta na sebi dokaj poučna, naj sledijo tu važnejši podatki.

Le v Puli in Zadru je prebitek priseljencev nad izseljenici za leto 1939 večji kakor za leto 1938. V ostalih treh mestih pa je prebitek močno padel, da, za Reko je postal celo negativen, kajti z Reke se je več oseb izselilo kakor tja priselilo.

V Trstu je l. 1939 znatno padel tudi prirastek prebivalstva po priseljevanju. Pri tem pa je ostalo število priseljencev nasproti prejšnjemu letu neizprenjeneno, pač pa je močno narastlo število izseljencev. Iz statistike žal ne moremo povzeti, v kolik meri je to učinek novega zakona proti urbanizaciji in v kolik meri gre to na račun novega položaja Trsta, nastalega po anšlusu in po ustvaritvi Češkomoravskega protektorata. Težko je tudi danes že presojeti ali bodo razni ukrepi, predvsem ustavitev posebne »industrijske luke« v Žaveljskem zalivu mogle zadržati novo smer v demografskem gibanju tržaškega prebivalstva. Sedanjih celotnih letnih prirastek komaj 3.230 duš je za mesto, ki šteje preko četrst miliona prebivalcev vsekakor premažhen.

L. Č.

GIBANJE PREBIVALSTVA V GLAVNIH MESTIH POKRAJIN

Mesto	Živo rojenih		Umrlih		Prirodni prirastek		Prebitek priseljenc. nad izseljenici	Celotni prirastek
1939	1938	1939	1938	1939	1938			

<tbl_r cells="6" ix="2" maxcspan="1" maxrspan="1" usedcols="6

Pronadjen krivac smrtne nesreće na cesti kraj Kringe

Pazin — Prije nekoliko dana nadjen je na cesti, koja vodi iz Kringe u Žminj u nesvjjetici 50-godišnjem seljakom Andrijom Kržanac iz sela Kržanci. Njega je nepoznati auto pregazio i odjurio. U to je najšao šofer Ivan Kokman, koji vozi težnjača raškog ugljenokopnog društva, i on je pokupio unesrećenog i otpremio ga u bolnicu u Pulu, no nesretni mu je Kržanac već putem preminuo. Žminjski karabinieri poveli su izvide da pronadju krivca ove smrtne nesreće, no nikako da ga nadju. Na koncu su podvrgli ispitivanju samog Kokmana, koji je pritišten dokazima na koncu priznao da je on Kržanca pregazio svojim autom. Kokman je odveden u sudbene uze u Pazinu.

Cijena predanoj masti

Pula — U smislu zakonske odredbe dužni su svi koji kolju predati višak maste i loja u određena sabirališta. Sabiralište u Vodnjanu odredilo je cijenu od 273 lire za kvintal u siječnju preuzetih maste.

Cijene blagu

Pazin — Cijene blagu i pojedinim našim proizvodima kreću se ovako: Vole prodajemo od 3.90 do 4 lire po kilogramu. Vino od 1 do 1.15 lira po litru. Pšenici smo morali izvući u javna skladišta, a platili su nam 135 do 150 lira po kvintalu.

Bez mise

Kanfanar — Budući da je naš župnik već nekoliko nedjelja redom zaposlen izvan župe, išli smo na misu u razna druga mjesta u okolici, no kako je vrijeme veoma nepogodno u velikoj su većini ljudi ostajali kod kuće i bez mise.

Vjenčani i umrli u Puli

Pula — Vjenčani: Rudolf Petek iz Kanfanara i Ivana Tončić iz Pazina — Milan Božac i Marijana Miletić iz Pule — Vjekoslav Grbin i Milka Vojnić iz Pule — Blaž Grbin i Marija Grbin iz Pule — Mate Kalčić iz Barbana i Stana Fariš iz Kanfanara — Milan Vilan iz Preseke i Angelina Trošt iz Pazina — Josip Miletić i Marija Pačić iz Pule — Petar Radetić i Katarina Jadreško iz Pule.

Umrli — Tenčić Josip iz Pule — Božić Ivan iz Lanišća — Peruško Tonka iz Pazina — Vareško Luca iz Pule — Nikoll Mandaleni iz Vrbnika — Šajin Peter iz Novigrada (Cikanove) — Radolović Milan iz Višnjana —

OKROŽNICA PULJSKEGA PREFEKTA PODREJENIM ORGANOM

Novi prefekt Puljske pokrajine Chierici je te dan razposlal vsem javnim uradom i ustanovam svoje pokrajine sledećo okrožnico:

„Doznel sem, da se ne kaže v vseh uradnih tistih razumevanjih za potrebe in želje ljudstva, posebno še najnižega, ki mora biti ena glavnih osnov za delovanje fašističnih uradnikov.

„Zatkrat spominjam na ukaz, ki ga je svoječasno dal duče: da se mora namreč z največjo potrebitnostjo in ljubeznivostjo poslušati čim več ljudi in da je treba ne samo moralno, temveč tudi fizično iti med ljudstvo, zlasti pa še v času večjih težkoč.“

Glasilo tržaškega faša, ki je objavilo to okrožnico, je pripomnilo da je v zadnjem času prejemale veliko takih pritožb, da pa jih ni hotelo objaviti, »ker so imele vse nekak splošni značaj, protiven delikatnosti ovadbe, ki mora biti v takih primerih točna in dokumentirana.«

Izgovor tržaškega lista je prav imeniten. Šele sedaj, je višji hiperarh prišel z okrožnico, se upaju na dan in se skušajo celo opravičevati, zakaj niso prej nastopili proti tem prestopkom.

CENA PETROLEJSKIH PROIZVODOV

Od januarja do decembra 1939. so v Italiji cene petrolejskih proizvodov znatno povečale, kakor to sledi iz tabele:

	jan. 1939.	dec. 1939.
bencina	468,50	715,05
petrol. za razsvetljavo	388,35	576,35
olijski diesel	145,05	297,55
petroleja za kmete	84,60	114,95

Cena je večinoma poskočila zaradi povišanja carine. Tako znaša povečanje carine na bencin 195 lir in le 51,55 lir odpade na pravo povišanje cene. Pri petroleju za razsvetljavo znaša povečanje carine 152 l.

POKAŽIMO BRATSKU LJUBAV NA DJELU!

Na poziv Ante Korenike iz mesta Sutlarice, pošta Pitomača, kome je požar uništio kuću — objavljen pod gornjim naslovom u našem predprošlom broju, priložili su:

Savez emigrantskih društava Din 200.— Dr. Ivan M. Čok Din 100.— Dr. Miho Bradamante Din 50.— N. N. Din 50.—

Ukupno Din 400.—

IZ RODNOGA KRAJA

NOVO RUDARSKO NASELJE U ISTRI

Labin — Do sada, kako je poznato, postoji u Istri jedan rudarski gradić, »Arsia« u kom živi skoro 10.000 rudara i njihovih obitelji. Sada spremaju da podignu još jedno takovo naselje i to u dolini Raše podno Labina. Već je izrađen plan, čije će izvršenje koštati oko 25 milijuna lira. Taj će graditi biti najmoderne uredjen i izgradjen po svim principima savremenog urbanizma. Naselja bit će trg s crkvom, a oko

trga razne zgrade za dopolavoro, faši i sl. Zvonik crkve bit će nalik na stanski zvonik u Ogleju (Akvileja).

Raško ugljenokopno društvo poduzimlje medjutim živu aktivnost u iskoristanju pronadjenih žila ugljena. Sada se kopaju rovovi prema Picnu. Uskoro će sav ovaj kraj, koji je dosad bio izključivo poljodjelski poprimiti sasvim izgled rudarskog predjela.

AUTARKIJA IN PREMOG

Trst, februarja 1940. (***). Posledica sedanja vojne je, kot po drugih državah tudi v Italiji, pomanjkanje onih proizvodov, ki so navezani na uvoz. Že med abesinsko vojno je Italija napela vse sile, da bi se gospodarsko osamosvojila, zato je vlada izdala nalog, da se preište teren povsod tam, kje bi bilo količaj upanja, da bi se dala pridobivati kakšna rudnina ali karsibodi drugega. Posebno pozornost je vlada posvetila iskanju nahajališč premoga in preiskovanju že otvorenih premogokopov. Dosedanji rezultati dokazujejo, da

Italija eksploatira vsega komaj eno petino premogovnih nahajališč. Zato je vlada vrgla med narod parolo, da se ne sme niti ena peč kuriti z inozemskim premogom. Istočasno pa skušajo merodajni faktorji čim bolj pospešiti otvarjanje novih premogokopov pa tudi takih, z najvređim premogom. Izdelali so natr, po katerem se mora v tekočem letu pridobiti v domaćih premogovnikih za 2.500 milj. ton več premoga kot pa v prejšnjem letu. Računajo, da bodo na ta način skrčili uvoz premoga za eno četrino.

VOLKOVI NA VIPAVSKEM

Gorica, februarja 1940. — Zaradi velikega mirza in snega so se letos pojavili v Vipavski dolini tropi volkov, kar je za naš kraj precej velika redkost. Gnani od gladu se volkovi niso bali niti najbolj oblijdenih bivališč in so se približali celo vasem. Tako poročajo da so se pojavili v noči od 21. januarja na 22. januarja, ko je bilo 15 stopanj pod ničlo, trije volkovi v trgu

Vipavi. Domnevajo, da so prišli z Nano-savo. Mnogi niti niso mislili na kako volčjo nevarnost in so bili v dobrì veri, da so to le tavajoči psi volčje pasme. Do sedaj še ni bilo prijavljene nikake škode, ki bi jo povzročili volkovi. Domači lovci pa so se takoj dali na lov, da bi ugodobili nadležne zveri, kar pa jim dosedaj še ni uspelo.

Vransko jezero na Cresu

Jezero bez priticanja i oticanja — Čudo prirode?

Vransko jezero na otoku Cresu oduvijek pobudjuje medju prirodopiscima veliko zanimanje. To jezero, koje se nalazi usred otoka i čiji se dugoljasti oblik sasvim podudara s oblikom samoga otoka je pet i pol kilometara dugačko in najviše jedan i pol kilometra široko. Njegova površina iznosi 5.75 kvadratnih kilometra. Razina mu je optrikljivo 16 metra nad morem, jedino za vrijeme dugotrajnih kiša znade doseći do 19 metara nadmorske visine. Potanja mjeđenja dokazala su da je ovo jezero na pojedinim mjestima prilično duboko, čak do 10 m. Dno je uglavnom ravno, tek na jugozapadnom dijelu spušta se za nekih 20 m. Dno jezera je prema tome poprečno oko 40 metara ispod površine morske. Ukupna množina vode u jezeru cijeni se na 220 milijuna kubičnih metara.

Jezero nema niti pravog priticanja niti oticanja, te je okolo naokolo okruženo brežuljcima visokim od 200 do 400 metara. Zato je još danas neriješeno pitanje, odakle izvire voda Vranskog jezera. S morem ne izgleda da ima ikakve veze, jer je voda u njemu čista i slatka. Istina je, da imade u njoi i nešto malo morske soli, no potanka proučavanja dokazala su, da je gornji sloj vode slaniji od donjega. Iz toga se zaključuje, da sol dolazi u jezero ne po kakvoj podzemnoj infiltraciji iz mora, nego po zraku. Tragovi morske soli otkriveni su također i na dosta skromnoj flori uz jezero. Da je voda morskega a ne morskog porijekla, dokazuju uostalom i flora i fauna.

Zanimanje za Vransko jezero ponovno je u posljednje vrijeme na dnevnom redu. Zadruga za opskrbu Istre vodom je prije deset godina povjerila inžiniru Arturu Ceconi zadaču, da prouči mogućnost dobave vode otoku Cresu i susjednom Lošinju i to iz Vranskog jezera. Ceconi je prije kratkog vremena objavio rezultate u nekom stručnom talijanskem listu. Detaljni nacrt za vodovod predložio je ministarstvu za javne radove u Riju, koje je taj nacrt i odobrilo. Po Ceconijevom računu snizila bi se razina uslijed te opskrbe vodom, najvećma za kavkavih 70 cm, što je u usporedbi s dubinom jezera sasvim neznačljivo smanjenje. Čim zadruga dobije novčana sredstva, zadruga će se baciti na posao.

Zanimanje za Vransko jezero ponovno je u posljednje vrijeme na dnevnom redu. Zadruga za opskrbu Istre vodom je prije deset godina povjerila inžiniru Arturu Ceconi zadaču, da prouči mogućnost dobave vode otoku Cresu i susjednom Lošinju i to iz Vranskog jezera. Ceconi je prije kratkog vremena objavio rezultate u nekom stručnom talijanskem listu. Detaljni nacrt za vodovod predložio je ministarstvu za javne radove u Riju, koje je taj nacrt i odobrilo. Po Ceconijevom računu snizila bi se razina uslijed te opskrbe vodom, najvećma za kavkavih 70 cm, što je u usporedbi s dubinom jezera sasvim neznačljivo smanjenje. Čim zadruga dobije novčana sredstva, zadruga će se baciti na posao.

IZ ĆIĆARIJE:

Srušio se krov

Vodice — Ribarić Anica stanovala je sa svoje troje djece u kući, koja je bila prilično trošna. Kako je nedavno počelo Ćićevo zapao dubok snijeg, to je i nejzina kućica bila skoro cijela snijegom zametena. Trošan krov nije mogao podnijeti težinu snijega i jedne se večeri stropštao. Na svu sreću siromašna je Ribarićka opazila na vrijeme kako se lome grede, pa je pograbila djecu i pravovremeno istrečala iz kuće, spasivši tako u zadnji čas život sebi i djeci. Ovo je već drugi put da joj se ista nesreća dogodila. Prije par godina srušio joj se takodjer uslijed snijega krov nad glavom. Sada ju je starješina sele spreminio s djecom u jednu seosku kuću, dok joj se krov konačno ne popravi. (—čići)

Umrla osamljena starica

Vodice — Prvih dana siječnja umrla je u Vodicama Kata Miljević, kojoj su bile 92 godine. Živila je potpuno sama, jer nije imala nikoga od rodbine. Našli su je ukočenu kraj ugaslog ognjišta. Prije nekoliko godina umro joj je muž pa je živila sasvim sama, bez igdje ikoga svoga. (—čići)

SMRZNUO SE SELJAK

Podgrad — Odavnina se ne pamti ova kova zima, kakov doživjesmo ove godine. Svaki se dan čuje po koja novost, o kakvoj nesreći ili žrtvi, prouzrokovanoj od zime. Nema toče dugo našli su na cesti izmedju Gradišča i Obrova seljaka Antuna Stanića smrznutog. On je isao pješke po nekom poslu u Trst, a na povratku zatekla ga snježna mečava i bura i zasula ga. Izgleda da se je Stanić, umoran, htjeo skloniti pod neki zid, jer su ga našli stisnutu uz sam zid kraj ceste. Ostavlja ženu i četvero neopskrbljene djece.

Zima je ove godine u Ćićevoj naročito ostra. Sva se je voda zaledila, pa je blagu teško do nje. (—čići)

SMRZNULE MU SE NOGE

Dane — Još je jedan seljak u našem kraju uslijed zime teško nastradao. To je Jure Poropat nazvan Petek. On je vozio ovih dana u Trst uglen, ali ga je na putu stigla mečava i bura. Vratio se kući sav promrznut više mrtav nego živ. Smrznula su mu se oba uha i stopala na nogama. Hitno su ga otvoreni u bolnicu, gdje će mu vjerojatno biti amputirane obe noge, te će ostatim hrom, ne podlegne li već za operacije. Kako vidite iz Ćićevoj nema ovaj puta ni jedne dobre vijesti. (—čići)

DROBIŽ

Trst. — Umrl so: Kodrić por. Čeh Viljemina 58 let. Godina vd. Pečar Maruša 79, Počkaj vd. Karlin Ana 71, Prashnik Rudolf 50, Bole Franc 83, Zabuković por. Skarbočin Josipina 68, Adamić vd. Bogataj Marija 83, Grgić Anton 74, Perhavec Jakob 21, Prešern Karl 64, Sirk vd. Berger Tereza 91, Škerl Matej 72, Kolarči vd. Glavina Frančiška 79, Vodopivec vd. Sulič Antonija 85, Rač Emilia 58, Ugrin pod. Kolarči Ana 29, Vrč Rudolf 34, Gobec Karl 66, Stanić por. Maričević Marija 74, Abram Anton 73, Šketelj Ivan 63, Jamšek Josip 82, Škerjanc Anton 16, Dragičević vd. Hlebling Helena 80, Milost Marija 33, Verić vd. Raubar Katařina 84, Just Ivan 60, Sedmak Silvester 71, Pivk por. Tomić Natalija 70, Matulinović vd. Urlić Marija 30, Boškar Evgen 29, Cergol Josip 50, Potrata vd. Fornazar Ana 84, Horvat Jakob 76, Glavina Josipina 63, Škrk Martin 81.

* — Ajdovščina. — V Šturišu je prve dne januaria umrl po daljšem bolehnju Ivan Dietz, ki je bil 45 let uradnik v predilnicu v Podgori in Ajdovščini. Star je bil 78 let.

* — Črni vrh. — Na dan novega leta so pokopali kovača Franca Rupnika (po domače Bižaria) iz Zadloga, starega 48 let. Pokončnik je slovel tudi preko meje kot izvrsten lovec.

* — Gradišče nad Vipavo. — Umrla je Ivana Tomašič, stara 75 let, mati profesorja načavoslovja v Ljubljani.

* — Truovo na Goriškem. — Pri Voglarjih je požar upepel stanovanjsko hišo Pavlin N. Ogenj je nastal zaradi saj v dimniku. Škoda iznosa 20.000 lir. Ker je vsa stavba uničena, se je moral Pavlin z vso družino pres

DVA PROBLEMA ITALIJE: Ugljen i petrolej

Razmatranja švicarske, pariške i londonske štampe

Londonski »Ekonomist« donosi interesantan članak svoga rimskog dopisnika u kome se izlaže današnji položaj Italije u pogledu snabdjevanja ugljenom. Već i za vrijeme svjetskoga rata — piše citirani list — problem snabdjevanja ugljenom bio je vrlo težak u ovoj zemlji, jer je vlastita proizvodnja mala i nedovoljna za pokriće potreba zemlje. Otada je Italija još više razvila svoju industriju. Nastale su nove grane proizvodnje, koje u velikoj mjeri zavise o dovoljnom snabdjevanju, ugljenom. Pitanje ugljena je najvažnije ekonomsko pitanje u Italiji.

Posljednjih godina povećana je proizvodnja ugljena u Italiji, ali i pored toga da proizvodnja ne igra ulogu, jer proizvodnja iznijela je 2,3 milijuna tona, dakle samo 12% domaća potrošnje, predstavlja mali dio potrošnje. 1938. ova Osim toga domaći ugljen je slabe kvalitete. Upotrebljavanje tog ugljena isključeno je u mnogim industrijskim i ograničeno je najvećima na privatnu potrošnju.

Računa se da rezerve ugljena u talijanskim rudnicima iznose oko 700 milijuna tona, i to najviše lignita ili vrlo slabog ugljena. Samo 40 milijuna tona ugljena je standardnog kvaliteta. Iako je domaća proizvodnja pokrila 12% cijelokupne potrošnje, u industriji domaći ugljen pokrio je samo 2-3%.

Snabdjevanje ove zemlje ugljenom dakle zavisi od uvoza iz inozemstva. Italija je obično godišnje uvozila oko 12-13 milijuna tona, dakle istu količinu kao i Franceska. U Italiji sva proizvodnja i uvoz ugljena stope pod kontrolom jednog državnog poduzeća, kome pripadaju i svi rudnici ugljena, koji se nalaze u Sardiniji i u Istri.

Za Italiju dakle predstavlja kapitalno pitanje odakle će ona nabaviti ugljen. Posljednjih godina više od polovice uvoza potjecalo je iz Njemačke i Austrije. 1938. godine ove dvije zemlje dale su 7 milijuna od 12 milijuna. Ako se tome doda i uvoz iz Češko-Slovačke i Poljske, koji iznosi 1,6 milijuna tona, onda se vidi da je tri četvrtine tog uvoza potjecalo iz zemalja koje danas sačinjavaju Veliku Njemačku.

Engleska je na drugom mjestu kao izvoznik ugljena za Italiju, sa 2,2 milijuna tona. Prije sankcija 1935., uvoz iz Engleske bio je mnogo veći, ali od tog vremena stalno je rastao uvoz iz Njemačke.

Zavisnost Italije o uvozu ugljena iz Njemačke nije za nju nimalo ugodna. U posjeduje vrijeme Njemačkoj je bilo vrlo teško pokriti svoju domaću potrebu, ali ona je i uz to uspjevala da odredi na visini izvoz u Italiju. Još u kolovozu prošle godine u clearingu između te dvije zemlje imala je Italija aktivan od 500 milijuna lira, koja je kasnije izbrisana velikim izvozom ugljena iz Reicha.

Medutim za Italiju je još mnogo teži problem transporta. Pomorski putevi su sada pod kontrolom saveznika. 1938. godine 80% uvoza dolazio je morskim putem, a samo 20% kopnom preko Sv. Gottharda i Simplona. Sada je glavni problem za Italiju kako da se prevezu ugljen iz Njemačke. U najboljem slučaju spomenutim željezničkim linijama moglo bi se prevesti samo pet milijuna tona, dakle polovina uvoza koji je dolazio morem. Ni Njemačka ni Italija nemaju dovoljan broj vagona za transport ugljena. Četiri željezničke linije koje spajaju ove dvije zemlje mogu se upotrijebiti samo ograničeno za transport ugljena. S druge strane, transport preko Švicarske je vrlo skup jer se plaća u zlatu.

Iz ovoga se može zaključiti od kolike je važnosti za Italiju, za vrijeme rata, uvoz iz Engleske. Glavni zadatak britanskih izvoznika ugljena treba da je povećanje izvoza u Italiju. Engleska ima interesa da izbaci Njemačku iz trgovine ugljenom s Italijom — zaključuje engleski list.

*
»Gazzette de Lausanne«, »Corriere del Ticino«, kao i bruxelleske »Metropole«, objavili su istovremeno članak svog rimskog dopisnika Piera Gentizona, o Italiji i problemu petroleja. Pošto je opširo analizirao razloge zbog kojih se Njemačka povodi, kad potiče Rusiju, da se nagodi s Finskom i da svoju vojničku aktivnost prenese na Kavkaz kako bi pokušala uspiješniju akciju prema Iraku i Iranu, Gentizon primjećuje, da Italija prati s najvećim interesom razvoj položaja. Od svjetskoga rata nije nikada menjao interes Italije za petrolej, a osobito za kavkaski petrolej. Albanska politika Italije, pa i politika u Istočnoj Africi objašnjuje se velikim dijelom voljom današnje Italije, da dodje do petrolejskih nalazišta, koja bi joj omogućila, da se barem djelomično oslobođi svoje ovisnosti od inozemstva u tom pogledu.

U vrijeme ekonomske blokade Italije tokom godine 1935.-1936., samo je jedna sankcija — petrolejska — mogla biti sudbonosna za Italiju. U slučaju dugog trajanja rata poluotok se mogao naći u kritičnom položaju. Zanimanje, koje talijanski narod posvećuje planu ope-

racija u Maloj Aziji, objašnjava se dakle tom pozadinom. U talijanskoj se štampi mnogo govori o Batumu i Baku, te se ističe, da mogućnost promjene posjeda petrolejskih nalazišta Bliskog Istoka, mora privlačiti pažnju talijanske politike. Ako se pitanje petroleja na Bliskom Istoku postavi u svoj svojoj opsežnosti, ono je takove naravi, da može biti čvrsta baza za pregovore i odluke, koje mogu imati najveću važnost. Za Italiju petrolej vrijedi toliko, koliko dionice Sueza ili obala u Djibutiu.

*
nudeći mu za uzvrat svoju svinu. U Italiji ima nešto nafte oko Parme, Bologne i Firence, no sve to niž daleka ne može podmiriti njezine potrebe.

*
»Le Temps« (Paris) donosi iz Rima: »Talijanska štampa nastavlja s objavljinjem članaka, čijom su centralnom temom petrolejska vredna Bliskog Istoka. Kao što se zna, u tome kraju svijeta postoje tri velika petrolejska područja: Mossulski zona, koju iskorističu Engleska uz relativno znatno sudjelovanje Francuske i ograničeno sudjelovanje Italije; petrolejska zona južnog Irana, koju također iskorističu Engleska, te zona Bakua, koju iskorističu Sovjetska Rusija.

*
»Što se tiče ove posljednje, potrebno je potpisjeti, da je, odmah poslije svjetskog rata, Italija nastojala da uspostavi tijesne odnose s Kazakom; tamo su poslane misije na izgled trgovacke. Jednoj od njih predsjedavao je general Graziani. Od tega doba Italija se nije prestala interesirati za petrolej. Politika Rima u Albaniji, pa čak i u Istočnoj Africi, objašnjava se velikim dijelom težnjom Italije da raspolaže petrolejskim vrelima. Proizvodnja petroleja na Poluotoku ne stoji u skladu s potrebama zemlje. Albanski petrolej ostao je i dalje nedovoljan. Nastoji se, s velikim troškovima, naročito u Bariju, proizvesti sintetični petrolej, ali ta procedura je veoma skupa i predstavlja samo paljativno sredstvo. Od početka novog rata u Italiji je veoma smanjena potrošnja benzina za privatne potrebe. Sada privatnici mogu dobiti samo 30 litara mjesечно, po cijeni od 5 lira po litru.

TALIJANSKI INSTITUT U ZAGREBU

U Jugoslaviji postoje tri instituta

Sredinom ovoga mjeseca otvara se u Zagrebu — kako smo to iznijeli u kratko u jednom od prošlih brojeva — Talijanski institut. U medjuvremenu su zagrebački listovi donijeli nove opširnije podatke o samom institutu, koji je dokazom kako Italija poklanja veliku važnost svojoj kulturnoj propagandi u Jugoslaviji — u isto vrijeme otvara i u Beogradu sličan Institut — te kako ne želi da u tome zaostane za drugim velikim narodima Englezima, Nijemcima i Francuzima, koji se također brinu, da se ne samo njihova kultura nego i njihov duh što bolje afirmira u našim krajevinama.

Zbog toga smo posljednjih godina svjedoči značajne utakmice, koja se kod nas vrši na području umjetnosti i kulture — predavanja, koncerti, kazališna gostovanja, posjeti stranih kulturnih radnika, jezični tečajevi, izložbe itd. idu u taj okvir nastojanja, koja postaju sve intenzivnija. Mogu dakako biti različita mišljenja o ovakvom nastojanju, koje već po samoi naravi stvari prelazi strogi okvir isključivo kulturne djelatnosti i dobiva oznaku propagande — ali to na samoj stvari ništa ne mijenja. Tu su prije svega činjenice, s kojima valja računati.

Takva jedna činjenica jest i otvaranje talijanskog instituta, koje će uslijediti u prisutnosti talijanskog ministra prosvjetе Giuseppe Bottaija, što dovoljno jasno svjedoči, kakva se važnost pridaje tom otvorenu.

S time u vezi boravio je u Zagrebu predsjednik Talijanskih instituta u Beogradu i Ljubljani, profesor rimskoga sveučilišta Giovanni Maver, kome će biti povjereni i predsjedništvo zagrebačkog instituta. Maver je ujedno izvršio i sve glavne priprave za otvaranje instituta u Zagrebu, kome je kao i onome u Beogradu i Ljubljani namijenjena zadača kulturnog zbiljavanja između Italije i Jugoslavije. Zagrebački institut imat će veoma lijepo prostorije u središtu grada, na Jelačićevom trgu. Pored sedam većih i manjih prostorija bit će u institutu i jedna vrlo lijepa i prostrana dvorana za sve veće priredbe instituta.

Giovanni Maver, kome je povjeren vodstvo svih triju instituta u jugoslavenskim centrima, podrijetlom je s Korčule. Rodjen je godine 1891. Studirao je najprije u Dubrovniku i Splitu, a romansku filozofiju i lingvistiku u Beču, Firenzi i Parizu. Kasnije je proširio svoje znanje na brojne slavenske jezike, pa je stao temeljito proučavati slavenske književnosti. Hrvatska i srpska književnost mu je u tančine poznata. Godine 1924. objavio je studiju o Ivi Vojnoviću, a godine 1929. studiju o Leopoldu kod Srbija i Hrvata. Godine 1938. napisao je djelce o težnjama jugoslavenske kulture. U velikoj talijanskoj enciklopediji gotovo sve glavne članke iz područja slavenskih književnosti napisao je sam Maver.

U vezi s otvaranjem talijanskog instituta proširit će se dosadanji broj talijanskih kulturnih radnika. Pored profesora Mixa, lektora talijanskoga jezika i književnosti na hrvatskom sveučilištu, kome

će biti povjereni mjesto ravnatelja, radiće u institutu još profesor Luigi Scaravelli. On dolazi u Zagreb sa sveučilišta u Gentu (Belgia). Iz Varšave dolazi u Zagreb i dr. Alfredo Alessio, a kao pomoćne sile djelovat će učiteljica Tullia Lombardi, koja dolazi u Zagreb iz Atene, te gđica Maria Maratea, koja dolazi s talijanskog instituta u Berlinu.

„Slovenec“ o talijanskom kulturnem zavodu v Ljubljani

»Slovenec« piše:

Pri našem uredništvu je napravil svoj nastupni obisk novi profesor talijanskog jezika v Ljubljani prof. Alfredo Grillo ter imel ob te prilnosti z našim urednikom kratek pogовор o kulturnem sodelovanju med našimi in talijanskimi kulturnimi delavci.

»Osnova vsakega kulturnega izmenjavanja in oplajanja od katere koli strani je prav poznanje jezika. Zato se je v Ljubljani ustanovil Italijanski kulturni zavod (Istituto italiano di cultura), ki si je našel svoje prostore na Napoleonovem trgu (nasproti Križank), kjer bi naj se sčasoma razvilo tesno sodelovanje med našimi in vašimi kulturnimi delavci. in kjer bi se vaš človek lahko poučil o talijanski kulturi, in naš zopet o vaši. Ker je poznanje jezika osnova, na kateri je mogoče zidati dalje, zato bomo s 7. februarja priceli s tečajem talijanskoga jezika za začetnike pa tudi za tiste, ki se žeze v italijansčini izpopolniti. Predaval bo poleg mene še prot. dr. Gasparini, ki je v Ljubljani že dobro pozan. Priglasilo se je že precej kurzistov, kar nas samo veseli.«

Potem pa je prof. Grillo nadaljeval z načrtom Italijanskoga kulturnega zavoda v Ljubljani.

»Za začetek bodo sedaj za nojezikov tečaj. Upamo pa, da se bo zavod razvila v centralno medsebojnega kulturnega sodelovanja s pomočjo najrazličnejših načinov. Prvič bo tu šest lepo urejenih lokalov, kjer bo na raspolago talijanska knjižnica, najnovejše revije in časopisi. Tu bo predavalnica, kjer ne bodo predaval samo naši gosti, kulturni delavci, temveč tudi slovenski kulturni delavci v slovenščini ter tako posredovali našemu občinstvu svojo duhovno vsebinsko. Zavod bi skrbel za knjižne razstave, posredoval za umetniške nastope božiščev, virtuoze, igralcev in opernih ansamblov itd., skratka, posredoval za poznavanje tudi tako imenovane višje kulture. Praktičnim vajam bi služili kulturni sestanki in prijateljski večeri. Poudarjam pa, da zavod gre izključno samo za kulturne vrednote in nobeno politično propagando, kakor bi kdo mogel imeti kakšne predstodke ali strah. Naš zavod je popolnoma samostojno telo, ki je sicer v ozkem stiku s konzulatom, toda se zanima samo za pospeševanja medsebojnega kulturnega zbiljavanja kot posrednik med kulturnimi vrednotami dveh narodov.«

POŠALJITE PREPLATU

TEČEN MEDNARODNE POLITIKE:

O BALKANSKI KONFERENCI

sмо na tem mestu že pisali in če se še naprej davimo z odmevom beografskega sestanka, je to opravljeno z zelo, da se posebej registriramo — po onem, kar smo že na splošno omenili — pisanje talijanskoga tiska v zvezi z beografskim sestankom.

Moramo također naglasiti, da je talijanska politična javnost pozitivno ocenila balkansko konferenco. Italijanski listi, vti brez izjeme, so povoljno pisali o rezultatih zasedanja sveta balkanskega pakta in če so pri tem sprejeli zaključke v Beogradu s nekaterimi priporabami, je to dokaz o njihovem kritičnem stalištu napram konferenci balkanskih ministrov.

V Beogradu se ni zgodilo nič senzacionalnega, — je pisala torinska »Stampa« — niti v pozitivnem, ako ga pojmujejo kot solucijo obstoječih kontrastov, niti v negativnem smislu, pojmovanem v smislu, da se balkanski polotok vrže v vojno vihro. Ni dvoma, da bi bilo želiti mirnejše v realnejše konceptije v odnosajih z Madžarsko in Bolgarijo... Toda mesto tega je bila odstranjena nevarnost, da se ne zaleđuje, ker bi tako držanje moglo kompromitirati stališće neutralnosti različnih balkanskih držav.

Razen angleških in francoskih garnancij Grčije in Romunije je tu še zveza, ki veže Turčijo z dvema zapadnima velenilama Ena sama kriva poteza bi mogla dovesti do opasnih situacija. Toda takih krivih potez ni bilo. O tem nam, piše talijanski list, jasno govore berlinski komentari — med katerimi je tudi nekaj poluradnih — ki priznajo brez rezerve modrost beografskih odlokov. Sodelovanje Turčije ni pretstavljalo »tromjanskega konja«, nasprotno, in z nemške strani se ni pozabilo povdariti, da je ankarška vlada dala ob tej prilikli dokaz uravnoteženosti in mere. Moremo se torej nadejati, da se bo mir na Balkanu in v Podonavju ohranil. Možnosti po Balkanski konferenci niso prav nič zmanjšane. Kljub temu je potrebno, zaključuje »Stampa«, paziti stalno predvsem na to, da se ne bi pustili odnosaji z Madžarsko in Bulgariju na mrtvem tihu; zavest o potrebi mirnih rešenj ne sme nikdar izostati.

Milanski »Corriere della Sera« podudarja med drugim kako je pojam Balkanu kot evropske smodnišnice narejen za zmanjšanje. Kljub temu je potrebno, zaključuje »Stampa«, paziti stalno predvsem na to, da se ne bi pustili odnosaji z Madžarsko in Bulgariju na mrtvem tihu; zavest o potrebi mirnih rešenj ne sme nikdar izostati.

Sedanji spodaj nam je mogel napraviti nekaj sličnega. Še danas je na Balkanu in v Podonavju nestabilna situacija, toda kljub temu se ni prav nič zgodilo, in konferencia v Beogradu, na kateri so bili zbrani predstavniki štirih od šestih balkanskih držav, je potrdila v svojih sedmih točkah zaključnega komunikeja trdno odločnost teh vlad, da se drže daleč od meteža.

Ko naglaša potrebu da balkanske države uredi svoja medsebojna vprašanja, pravi list, da se sedem beografskih točk mora spojiti v eno, v iskreno željo, da se odbije vsaka vojna sugestija s katerekoli strani čuvajoči pri tem ambijent mira, ki ga je Italija kot sredozemska in balkanska velesila sugerirala in omogočila. Ni boljše diplomacije od te za države, dokler traja kriza. Nič ne kompromitirati — to je rezultat. Ostalo bo prišlo s časom, in tedaj bo Italija rekla svojo besedo. Kajti mir se vzdržava s modrostjo, toda utrije se s pravičnostjo zaključuje milanski list.

Kakor vidimo talijanski komentari gledajo enako na rezultate balkanske konference, katero čeprav ne precenjujejo jo vendar ne potcenjujejo in prepisuje naravno veliko zaslužno Italiji, da je do tega prišlo.

V tem smislu je pisal tudi Mario Nordio, v tržaškem »Piccolu«, ki poudarja, da so se tisti, ki so pričakovali senzacij, morali razočarati. Stvarnost je bila med tem mnogo bolj resna. Čeprav nismo pričakovali senzacionalnih preokretov, je naša dolžnost priznati beografskemu sestanku pomen in važnost, ki ga tudi sam mednarodni moment upravičuje. V mejah te važnosti in tega pomena je treba gledati tudi njegove rezultate, ki pokazujejo, da se je vse odvijalo v bistvu tako, kot se moglo predvidevati. Na koncu Nordio poudarja, da so pred vojno nevarnostjo tudi stacionirane

SLIČICE S IZBORA U BAŠKI GODINE 1873

Jedna interesantna osuda bivšeg c. i kr. suda u Krku

U Krčkom kalendaru za godinu 1940. o kojem smo u našem listu opširno pisali, objavio je poznati naš kulturni radnik i za služni pisac Fran Barbalić »Sličice s izbora u Baški godine 1873«. Mi bismo najradije premijeli za naše čitatelje cijeli članak Barbalića, ali kako nam to radi čednog prostora, kojim u listu raspoložemo nije moguće, moramo se ograničiti samo na glavni dio. Ipak ćemo — zbog boljeg razumevanja — reći nekoliko riječi uveda na temelju onoga, što iznosi Fran Barbalić u vezi sa svojom sličicom iz Baške.

Krk je od propasti Napoleonove Ilirije bio sastavni dio pokrajine Istre, pa su tako i Krčani dijelili sudbinu Hrvata i Slovenaca u Istri. I za Krk se često govorilo da je hrvatstvo u njem importirano izvana, da je od najnovijega doba, ali se — ističe Barbalić — zaboravlja da je na otoku nadjen najstariji hrvatski spomenik, na kojem se spominje hrvatski kralj Zvonimir, a taj je spomenik Baščanska ploča.

Narodne i političke prilike, koje su vladale u Istri, odražavale su se jednako i na otoku Krku. Dok su u Istri bile otvorene četiri čitaonice (u Puli, Kastvu, Boljunu i Materiji), utemeljena je peta na Vrbniku godine 1871. Bila je to prva krčka čitaonica, za kojom je slijedila ona u Baški godine 1874.

Godine 1873 održani su ponovni izbori za istarski sabor. Prigodom ovih izbora i 10. studenoga 1873. u općinskom uredu u Baški zamolio je seoski glavar iz Drage Ivan Rafael Dujmović načelnika neka bi se imena izbornika čitala polaganje i to hrvatski. Općinski glavar plemeniti de Dessanitich počastio ga je ovim odgovorom: »Svaki neka se služi našim jezikom talijanskim, koji mi imamo u oficiju — te odmah dodao: »Vrag zel i Hrvati — Merda ai Croatic. Na to je Dujmović tužio općinskoga načelnika radi uvedre suda.

Evo zanimljive osude kotarskoga suda u Krku, koju je Barbalić objavio najprije u talijanskom originalu, a zatim u doslovnom hrvatskom prijevodu:

(Nadaljevanje s 3. str.)

prav ne obstoja nobena formalna zveza med Italijo in balkanskimi državami, se njihova politika strinja v mnogih točkah s politiko palače Chigi. Po mišljenju »Giornale d'Italia« je to posledica velikega upliva Italije na Balkanskem polotoku.

Iz omenjenih citatov vidimo, da je Italija v nekih bitnih točkah — v prvi vrsti v vprašanju neutralnosti, v vzdrževanju današnjega položaja in medsebojnih stikov na Balkanu in v Podonavju — soglasna z balkanskimi državami in zadovoljna z beografskimi rezultati. A kar se tiče držanja napram Mađarski in Bolgarije je Italija želela, da se ti odnošaji jasneje odredijo in da bi interesirane balkanske države napram Budimpešti in Sofiji bile popustljivejše.

OSUDA

U ime Njegovog Veličanstva Cara C. kr. kotarski sud u Krku u parnici protiv Dinka de Dessantich kod usmenoga ročišta, koje je bilo 24. studenoga 1874. presudio je: Dinko de Dessantich pok. Mateja iz Nove Baške, načelnik, 34 godine star, katolik, oženjen, otac petero djece, neporočan, posjednik, proglašuje nekrivim prekršaja uvede časti na osnovu § 496 k. z. kojim ga se teretilo, i biva radi toga riješen plaćanje parničnih troškova, koje mora platiti tužitelj Dujmović u smislu § 342 kaznenog postupnika.

Uzroci:

Ivan Rafael Dujmović, seoski starješina iz Drage Baščanske, tužbom od 23. listopada o. g. traži da bude kažnjeno Dinko de Dessantich, načelnik iz Nove Baške, jer je 10. listopada o. g. prilikom izbora izbornika u općinskom uredu, dok su se čitala imena na talijanskom jeziku — Dujmović je tražio da se imena čitaju hrvatski — načelnik gromkim glasom povikao: Svatko mora upotrebljavati onaj jezik koji imamo u uredu, vrag zel i Hrvati, govno Hrvatima. Nusumnjivo jest, da je navedeni izraz pogrda, ako zadovoljštinu traži kompetentnolice i sam čin mogao bi imati obilježje prekršaja u smislu § 496 k. z. Ali je potrebno da zadovoljština bude od kompetentne strane, jer prema zakonskom propisu ne može se čutiti uvrijedjenim onaj, protiv kojega uvede nije uperen. Pod zaštitom vladajućega šezla, slobodno se kreće i zaštićeno je jedno pleme, koje se nazivlje slavenskim i broji nekoliko milijuna ljudi. Ima Čeha, Kranjaca, Hrvata, Slavena, Dalmatinaca, Goričana i drugih.

Svatko ima svoj jezik, koji ima posebnu karakteristiku, što ga baš razlikuje od drugih.

I moramo reći, da Goričan ne razumije Ilirca — sela ilirska ne razumiju hrvatskog jezika.

Otok Krk pripada po razdobi okružja Istri ili bolje Iliriji.

Ivan Rafael Dujmović je rodjen i nastanjen u Drazi Baščanskoj i ne pripada ni kod kakvim naslovom pod Hrvatsko Kraljevstvo. U Baščanama se govorio kao i u ostalom velikom otoku slavensko-ilirski, koji se jezik više približava slavensko-dalmatinskom jeziku nego li hrvatskom.

I doista štampanju se slovne ilirske i slovnice hrvatske — rječnici jednoga jezika, rječnici drugoga — kojima je svrha da postignu dobro i željenu svrhu, da ujedine jezik i stvore srpsko-hrvatski. Ma što rekao u svoju obranu načelnik de Dessantich, dokazano je zaprisegnutim svjedocima: Mata Pajalića, popa Marka Mrakovića, popa Petra Ćubranića, popa Petra Dorčića, kojim je načinom načelnik Dessantich izgovorio gore navedene uvedljive izrade — koje su u prigodi kada su bile izrečene bile doista upravljene da poneze Dujmovića — pa ipak kao točno dokazane izgovorene riječi — budući da Dujmović nije Hrvat, i jer nema punomoći od jednoga Hrvata — smatralo se da on, Dujmović nije kompetentna stranka, koja ima pravo tražiti zadovoljštinu.

Dujmović bi se mogao činiti uvrijedjenim da je Dessantich rekao govno Ilirima, govno Slavenima, ali budući da je Dessantich specifičirao Hrvate — budući da Dujmović nije Hrvat — ne pripada mu nikakva zadovoljština, pa se je moralno riješiti krvne Dessanticha i osuditi mjesto toga Dujmovića da plati nastale troškove u smislu § 342 k. p.

Krk, u studenom 1873.

Vurmbrand s. r.

Za točnost prijepisa prema originalu C. kr. kotarski sud Krk, 7 prosinca 1873.

Tomčić s. r.

Protiv ove osude carskog i kraljevskog kotarskoga suda u Krku učlanjen je priziv na viši sud u Trstu, ali ju je prizivni sud

potvrdio. U »Prosvjedu«, što ga je »Naša Sloga« donijela s otoka Krka u broju od 16. veljače 1874, potpisani vele:

»U toj se osudi priznaje, da su besjede što ih je optuženi izustio, zbilja uvredljive za svakoga Hrvata, ali se na koncu ipak nekrivim proglašuje, jer da tužitelj nije Hrvat, buduće se rodio na otoku Krku, pa stoga nema prava ni zadovoljštinu iskati Iz toga slijedi, ako nije Dujmović Hrvat, da nisam Hrvat ni mi, koji smo se tako djer rodili na ovom otoku. Mi smo od stare Hrvati po krvi i jeziku, akoprem ne spadamo slučajno k sadašnjoj kraljevini Hrvatskoj. Kod nas na otoci i u ostaloj Istri ne zna ni dijeti drugačije odgovoriti nego da je Hrvat i da govoriti hrvatski. S pravom veli na kraju Barbalić da je bilo vrijedno iznijeti ovu sličicu iz stare »Naše Sloga«.

DELOVANJE DRUŠTVA SV. CIRILA IN METODA

Pol stoletja narodnega dela

Društvo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je izdalо za tekoče leto so jih našabali 20.000. Veliki dogodki v zadnjih letih so pojačali skrb za narodno delo v Sloveniji, ki ima z ozirom na geografski položaj delikatno pozicijo. Od prvotnega povojnega navdušenja, ki je kmalu dovedlo v zaspansost in mirtilo, so sedanji dogodki zdramili narodne sile. Tudi druga društva so začela delovati na narodnem področju, kar je vsekakor razveseljiv pojav. Že pred tremi leti je bilo ustavljen prehajanje slovenske zemlje v obmernih krajih v tuje roke, vendar je položaj v tem pogledu še vedno žalosten. Naloge Društva sv. Cirila in Metoda ter drugih narodnih ustanov niso nič manjše kot so bile za časa Avstrije, le področje njihovega delovanja se je spremaknilo. To področje je treba razširiti.

PRIZNANJA NAŠIM ROJAKOM

Ljubljana, februarja 1940. — (**) Po-sebna komisija mestne občine ljubljanske je na obletnicu Prešernove smrti podeliла literarno nagrado našemu rojaku, pesniku dr. Igu Grudnu za njegovo pesniško zbirko »Davanjsta ura«. Nagrada v znesku din 15.000 si delita pesnik Gruden in pripovednik Prežihov Voranc, katerega roman »Doberdob« bo izšel letos pri »Naši založbi«. Našem rojaku dr. Grudnu iskreno čestitamo!

Akademsko Mozartovsko združenje na Dunaju je v dogovoru z državno glasbeno zbornico v Berlinu imenovalo našega rojaka, dirigenta Drago M. Šijanca v Ljubljani za voditelja in organizatorja svetovnih Mozartovskih proslav, ki bodo v Jugoslaviji leta 1941. ob priliku 150. letnice Mozartove smrti. Dirigent Drago M. Šijanc je častno funkcijo sprejel.

Izšla je knjižica:

DR. ANTUN RADIC

njegove misli i njegovo značenje. Predavanja dra Nike Matanija, održana u Karlovcu, Splitu i Suboticu. — Zagreb 1940. Stranica 100. Džepni format. Cijena 4 dinara. Izdanje »Seljačke Sloga« u Zagrebu.

KULTURNA KRONIKA

SAVEZ PREPORUČA MATETIĆEVU PJEVANKU

Savez jugosl. emigrantskih udruženja posebnom je okružnicom toplo preporučio svim emigrantima i emigrantskim društвima Matetićevu pjevanku. U okružnicu se medju ostalim kaže:

»Ovi dana izšla je iz štampe zbirka čakavsko-istarske narodne muzike na šest istarskog skladatelja Ivana Matetića-Ronjova i to 128 dvoglasnih popjevaka. Ova je pjevanka mogla izaći jedino uz goleme materijalne žrtve, ali obzirom na njenu važnost smatramo da su te žrtve bile potrebne jer smo već od prije rata ovamo čekali na ovu zbirku naše istarske narodne muzike. Ona je obzirom na to što pretstavlja autoktono, narodno, muzičko bogatstvo Istre, nama Istrani ma u emigraciji najviše potrebna i mi moramo biti uz nju najviše vezani. Čuvajući naše običaje, naše pjesme i našu narodnu kulturu mi ujedno čuvamo i naše ostale narodne tekovine i smisao naših streljenja, naših idealâ i naše borbe postaje nam mnogo jasniji i bliži.

Istarska narodna čakavská pjesma je jedinstvena pjesma koja karakteriše jedan narod i jednu kulturu. Zaista, potrebito je bilo da se to blago sakupi. Duđo smo čekali na to. Nije do danas moglo doći do ostvarenja ove potrebne nakane iz jednostavnog razloga, što do sada nije bila »dešifrirana« istarska skala. To je ta posebna ljestvica, koja nas, Istrane, naročito odlikuje. Zahvaljujući požrtvovnom i dugogodišnjem radu našega istarskog skladatelja Ivana Matetića-Ronjova pronađena je i ta ljestvica, a na temelju iste sastavljena ova čakavsko-istarska pjesmarica. Ona je naša duša i naše tijelo. Matetić je tu zaista sakupio Istru, tipičnu našu seljačku Istru. Kao što veli Dukić: »Kamo god bi prišao, va kugdar vas, saki naš glas je naslišao« ta zbirka pretstavlja sve ono što je naše i što moramo da sačuvamo, jer je to »glas« koji treba da

se očuva i spasi, da ga nikad ne pogasi glas grada i tuje zemlje.«

Istrani, ova zbirka je namjenjena vama, za vas i vašu djecu! Primite je za svoju, čuvajte je i šire!

Istrani emigranti ova je čakavská pjevanka vaša prošlost, vaša sadašnjost i vaša budućnost. Ni jedan Istrani-emigrant ne smije da zaboravi na starodrevnu istarsku narodnu pjesmu! Ta je pjesma povezana sa našom borbom, ona je živi spomenik hrvatske Istre!

Uvažite da je zbirka izašla uz goleme materijalne žrtve. Pretplaćujte se na zbirku istarskih narodnih pjesama!

Najljepše, najoriginalnije, najviše naše i uopće slavenske, a najmanje talijanske i tudje, su hrvatske istarske narodne pjesme!

Nijedno emigrantsko društvo, nijedan emigrantski zbor, nijedan emigrant-pjevač ne smije biti bez Matetićeve pjesma!

Istrani-emigranti! Širite i medju ostalim zborovima ovu našu pjesmaricu! Preporučujte ju! Širite naše narodno muzičko bogatstvo svagdje, na svakom mjestu i u svakoj prilici!«

Pjevanka se naručuje kod »Saveza jugoslavenskih emigrantskih udruženja« Kosovska ul. 39-IV, Beograd, ili kod autora: Ivana Matetić, Cara Uroša ul. 11, Beograd, a stoji svega 35 dinara.

JOŠ JEDAN SUD O MOTIKINOJ IZLOŽBI
Prikaz zagrebačkih »Novosti«

Izložba Antuna Motike našla je na opće priznanje, kako smo to već u nekoliko navrata istakli. O tome svjedoče i kritike, koje su izašle o njegovoj izložbi. U posljednjem broju prenijeli smo kritiku, koja je izašla u »Obzoru«, a sada donosimo neke odlomke iz prikaza, koji je izašao u zagrebačkim »Novostima« (8. II.). Redoviti likovni kritičar »Novosti« ZEM (u stvari kao i kod »Obzora« kritičarka) piše medju ostalim:

»Priznajem da se lično ne mogu potpuno uživjeti u lirizme Motikina slikarstva. Moguće da je u njima izvanredne nježnosti, možda se tu nečujno gubi morbidnost u žalosti i tuzi bijelih pianissima, moguće se oko čudesno vraća u spektralnu nirvanu, a cvijeće, priroda, kuće i likovi pretvaraju u dah, u paru, u bijeli, vlažni mehani fluid, topao i lagam, u zrak. Možda uz te bijele vizije zamiru zasićeni doživljaji, ili tek počinju fantastične igre u dalekim nepoznatim bijelim prostorima. Ali slikarstvo kao izraz boje ne mogu da zamislim, veli Zem, bez boje, bez šarenog života pigmenta. Slikarstvo bez boje ili s tako malo boje, slikana ploha kao neko bezbojno prividjenje?... Za Motiku bijela boja nije prolazni efekt, to je sigurno. On je u bijelu kao osnovni element koloristike izgradnje slike, a to shvaćanje izražava čak i time, da postavlja bijelo u debelo naslatje sadre kao blok boje. Bijelo gradi (rastače) cijelinu, blokovi bijele sadre upravo su fizikalni, konstruktivni elementi slike. Taj posve tehnički pokušaj govori sam o Motikinom podavanju bijelome, jer ostale boje koje primjenjuje u nastoianju da se katkada izrazi samom bojom, često su suhe, opore i teško istrageane iz ove spektralne celine.«

Ističući Motikinu sklonost svjetlini, piše veli:

»Ono što dosada karakterizira čitavo Motikino slikarstvo, bila su uvijek prenosa osjetnih senzacija, u nekom poetiskom nastrojenju tek s pre malo čisto slikarskog traženja. U par momenata s posljednje izložbe Motika je upravo stupio na granicu gdje počinju onaj metterski imperativ — slikarska realizacija doživljaja. Da to medijutim ne znači odlučni put prema novoj koncepciji, dokazuje i posve japski shvaćanje zimski pejzaž s potokom u bijelo-svjetlosivom tonalitetu i čitav niz akvarela i gvaševa.«

Kod svih gotovo Motikinih crteža njeva razrijevana, razbacana, laka linija ugodno pieva, ona bilježi muzikalno i talentirano, ali ne konstruirala. Njegovi crteži ostavljaju mjesto imaginaciji atmosfere »oko objekta« — one topline na ležajima, one vlagi i pare u kupaonicama s aktovima

žena koje ulaze u vodu, nekih otvorenih prozora punih strujanja zraka, gdje lepršaju lake prozirne zavjese. Taj crtež nije određena, energična linija koja računa s kompozicijom, taj je crtež više treptava skica zabilježeni štimung.

Za lirske prirode Antuna Motike javljaju se dva pitanja: ne zahvaća li njegova lirika nešto preusko.

Vijesti iz domovine

Pripreme za komemoraciju desetgodišnjice smrti
BANA Dr. MATKA LAGINJE

Zagreb — Hrv. prosvj. i potporno društvo »Istra« u Zagrebu priredit će povodom 10 godišnjice smrti oca Istre, bana dra. Matka Ladinje, svečanu komemoraciju. U tu je svrhu sastavljen poseban odbor u koji su osim predstavnika društva »Istra« zamoljeni da udju i slijedeći javni radnici:

Prof. Vladimir Cepulić, predsjednik Društva Primoraca; prof. Vjekoslav Štefanic, predsjednik Društva Krčana; prof. Franjo Lucić, predsjednik Zagrebačkog simfonijskog orkestra; Ivo Mayernik, predsjednik Hrv. pjev. društva

»Nada«; Stjepan Pucko, predsjednik međudruštvenog odbora hrv. društava sa Trešnjevke; Slavko Zrnc, tajnik Hrv. pjev. društva »Kolo«; arh. Aleksandar Freudenreich, art. vodja Maticе hrv. kazal. dobrovoljaca; dr. Sigismund Čajkovic hrv. narodni zastupnik; dr. Ivan Esh, tajnik Jug. akademije; prof. Nikola Žic; prof. Josip Ribarić; prof. Anastazije Pucić; prof. Srećko Zuglja; prof. Fran Novljanić; Fran Barbaljić; dr. Šime Žužić, odvjetnik; dr. Hrvoje Mezulić, odvjetnik; Ivan Grubiša, novinar.

UPOZORENJE SVIM DRUŠTVIMA!

Beograd — Upozoravamo sva naša društva da ne nasjedaju »putujućem« emigrantu Vodopivec Stanku, rodnom iz Dornberga koji putuje od društva do društva tražeći pozajmice, pomoći itd. Imenovan je na taj način već oštetio jedno naše društvo, a takodjer i pojedince, pa zato savjetujemo društvu na koje bi se ponovo obratio da ga preda mjerodavnim vlastima. Obično se izdaje za bivšeg studenta medicinskog fakulteta, a boravio je neko vrijeme u Zenici gdje je bio uposlen kao predradnik u tvornici »Jugocelik«. Od tuda je netragom nestao prema Slavonskom Brodu ostavivši za sobom prilično duga za koji je oštetio naše društvo kao i pojedinice.

Iz kancelarije Saveza

NOVA RAPSODIJA MATIJE BRAVNIČARJA

Ljubljana, februarja 1940 (***). Ljubljanska filharmonija bo na svojem koncertu dne 16. t. m. izvajala poleg drugih skladb tudi »Belokrajinsko rapsodije«, delo nadarjenega slovenskega skladatelja in tolminskega rojaka Matije Bravničarja.

Osebne vesti

IZ KRANJA

Kranj — V nedeljo, dne 4. t. m. sta se u Kranju poročila gdđ. Danila Rutareva, hčerka podpredsednika društva »Sloga« in g. Roman Bat, poročnik planin. polka.

Mladoporočencema, ki sta oba naša rojaka in člana našega društva, izreko mo tem potom naše iskrene čestitke.

Društvo »Sloga«, Kranj

DIPLOMA

Na pravni fakulteti ljubljanske univerze je bil promoviran naš rojak Lamut Bogdan, sin pesnice Mare Lamutove. Iskreno čestitamo! (***)

Zagreb — Petar Fakin, učitelj u Jakuševcu, Istranin poznati borac za učiteljska prava, dodijeljen je sreskom načelstvu u Velikoj Gorici.

Ing. Dr. Pijo Pavlinić, gospodarski savjetnik IV. položajne grupe 1. stepena, postavljen je za šefu pododjeljka za svinjarstvo, ovčarstvo i sitno živinogostvo pri Banskoj Vlasti u Zagrebu. Ing. Pavlinić je pazinski djak, a priznati je gospodarski stručnjak.

JUBILEJ NADBISKUPA DRA UJČIĆA

Dne 10. o. m. navršio je beogradski nadbiskup, preuzvišeni Dr. Josip Ujčić 60-godišnjicu života.

O uglednom, našem zemljaku, jubilaru donijet će naš list u idućem broju opširniji prikaz.

SLOVO DR. IVA ŠORLIJA OD MARI-BORA

Maribor, februarja 1940 (***). Naš rojak in pisatelj dr. Ivo Šorli, notar v Mariboru odhaja na novo službeno mesto v Kranj, kamor je bil pred časom imenovan. Na poslovilnem večeru so se Mariborčani dostenjno poslovili od njega, zlasti pa predstavniki mesta in raznih ustanov, v katerih se je dr. Šorli marljivo udejstvoval.

VJENČANJE U OSIJEKU

U nedelju 4. veljače o. g. obavljeno je u Osijeku vjenčanje Tilde Maretic, kćerke vrlog istarskog Hrvata Josipa Maretica drž. umirovlj., sa Josipom Jakovcem, trgovcem iz Sušaka. Svatovi su bili brojni i otmeni, a svadba svečana s obiljem radosti i pjesme protkanje poznatom istarskom gostoljubivošću i prijaznošću roditelja mladenke. Kumovi su bili: Ivan Jakovac veletrgovac i Vjekoslav Maštrović sudac.

Bila je živa želja mladenke, koja je osobita prijateljica našega lista, da vi jest o njenom najlepšem danu bude objavljena znancima putem našega lista.

Mi to od srca rado činimo upravljajuće naše srdačne čestitke mladencima in njihovim roditeljima. Bilo sretno!

POROKE NAŠIH ROJAKOV

Ljubljana, februarja 1940. (***). V Ljubljani sta se dne 1. februaria t. l. poročila dva ugledna para, in sicer ing. Boris Sancin z Nado Fajdigovo ter Alfred Biber z Liano Sancinovo. Našim rojakom iskreno čestitamo!

V šentjakobski župni cerkvi v Ljubljani pa se je dne 3. februaria poročila naša rojakinja Nada Širceljeva rodom iz Trsta z g. Ćirilom Velepičem. Drugovala sta dr. Boris Pucić in ing. Maks Mavrović. Naši rojakinji iskreno čestitamo in ji želimo veliko sreće na njeni življenski poti!

MATE DVORNIČIĆ:

ČAKAVSTINA U KOZMOLOGIJI I HISTORIJI

(Nastavak)

Jednu je krasnu tužaljku ove vrsti upravo prema babilonskom načinu donesla nedavno »Istra«, ali je ne mogu radi prostora donijeti. Ista je iz Premanure. Samo donašać ne pozna čakavštine.

Posebno poglavje čine najljepše naše narodne pjesme »Z dih ovske« (naricalike za mrtvima — Zdihovo = mjesto spaljivanja mrtvaca kad idu u Nav, te ubijanje udovica, konja, pjetila, mačke i psa, dok se na ladju ili lomaču stavlja i žita i prosa i vina). Počev u Mačedoniji zadržao je sve najstarije običaje, koje bi trebalo na licu mesta sve pukuti. Tako podušja ili pomnene obrede. Kad umre mladić iz 6 mjeseci ili na njegov god smrti ispeku ukućani i rođakinje pogače, te druga jela, iznesu sve na dvorište i njegovo odijelo okićeno cvijećem i onda bacaju u potok i u vodu, te mole, zaklinju i razgovaraju s duhom mrtvaca. — Djevojku pod prstenom, a ne vjenčanu bacaju u rječku ili potok.

Uz ove Zdihovske (Zdihovo = selo u Gorskom Kotaru kraj Bosiljeva, Podzidhovo u Sv. Jeleni — Crikveničkoj) sačinjavaju posebno poglavje narodne pjesme čakavske Lapotske ili Lapot-pjesme ili Lopoć. To su pjesme, koje su ispisane o ritualnom umorstvu roditelja kod starih Slavene iz nomadskog doba. Stolp u Njemačkoj. Stupin grad u Zeti (Crna Gora) nose takodjer naziv jedne vrste lapota tj. Stupinjenja. Taj običaj ostao je još kod Eskima. Stare ljudi i kržljave, budu ih ne možeš nositi na nepregledne daljine i hraniti, ubijalo se tako, da ih se bacalo sa vrha kakvog

Slaveni su obožavali i rijeke. Najobožavanija naša rijeka je Dunaj (Dunav), a najobožavanija ptica je sokol. »Sokolica perje vije krajem Dunaja«. Taj Dunaj u svojim dijelovima nosi naziv Breg i na Bregah, što je očito naš naziv. »Primorčica konja řeš. Konja jaše sabiju paše, Na Dunaj se nadziraše.«

NAŠI POKOJNICI

LEOPOLD STIHQVIĆ

Smrt vrijednog i zasluznog učitelja

Nakon dugog bolovanja, umro je prošle sedmice u Lindaru kod Pazina umirovljeni učitelj Leopold Stihović.

Pokojni Stihović službovao je dugi niz godina u premanturi, gdje se i oženio za Mariju Rosandu i gdje su se rodila sva njegova djeca. Kad su mu djeca dorasla za srednju školu, premješten je bio u svoje rodno mjesto u Lindar, gdje je bio učiteljem i više godina poslije rata. Pod konac službovanja bio je premješten u unutrašnjost Italije i tamo dočekao penzioniranje. Vratio se u Istru i nastanio u Puli. Tu je teško obolio pa se preselio u svoje rodno mjesto.

I u Premanturi i u Lindaru mnogo su cijenili pokojnog Stihovića kao odličnog učitelja. Vršio je svoje učiteljsko zvanje s najvećom revnošću, a mnoge je roditelje potaknuo da dadu svoju čjecu na daljnje školovanje. U životu je imao mnogo gorkih časova, ali je i u najtežim časovima odlučno ispunjavao dužnosti narodnog učitelja. Njegov dom nije ostao poštedjen, a i na licu njegove supruge potekla je krv...

Pokojnika oplakuje udovica i šestero djece, od kojih petero u Jugoslaviji. Svi-ma njima iskreno saučeše.

Leopold Stihović počivao i miru Božjem!

VIKTOR NEMEC

V Ljubljani je po kratki a mučni bolezni umrl naš rojak Viktor Nemeč, viši sodni oficijal u pokoju, doma iz Nabrežine. Za njim žalujejo družine Nemeč, Liseč, Žnidarčič, Logar in Kostič. Naj mu bo lahek počitek na ljubljanskem polju, prizaditim družinam naše iskreno sožalje. (***)

OBEĆANJE HRVATSKOM KOMPOZITORU

U Zagrebu borav od nekog vremena stalni gost zagrebačke opere, talijanski tenor Christi Solari. Kao i prošlih sezona on će i sada pjevati u nekoliko opera. Kako piše jedan zagrebački list Solari je ovih dana prisustvovan pokusima opere Borisa Papandopula »Amfitron«, te je ovim dijelom bio toliko oduševljen, da je obećao da će se založiti, da se ono izvede na »Teatro dell' Opera reale« u Rimu.

ZAHVALA RIJEČKIH HRVATA SUŠAČKIM HRVATIMA

»Primorske novine« donose ovu zahvalu: Riječki Hrvati najtoplijie zahvaljuju svojoj braći Hrvatima Sušaku na pruženoj zimskoj pomoći koju su primili od Socijalnog odbora HSS Sušak. — Stoljetna veza koja je postojala između Riječkih i Sušačkih Hrvata time je još više pojačana, jer su uvjereni da će Hrvati Sušaka i u buduće misliti na svoju braću onkraj granica, o kojima do sada nije nitko vodio računa. — Riječki Hrvati.

ŠIRITE „ISTRU“!

POLITIČKE BILJEŠKE

ZAŠTO „FIUME“?

Pod tim naslovom donio je tjednik »Primorje« (Sušak) ovu opravданu bilješku koju — slažući se s njome potpuno — govo-vo u cijelosti prenosimo:

»U posljednje vrijeme. — piše »Primorje« — sve više se uvriježio naziv za susjedu Rijeku — Fiuma. Rijeka je još pred sto godina, kako opisuje Antun Nijemčić u svojim »Putosnicanama«, imala jedva osam tisuća stanovnika i u vodila se borba između Kraljevice i Rijekе (koja još tada nije imala izgradjeni luku) hoće li se te luke izgraditi na Rijeci ili u Kraljevici? Rijeka se u prijašnje doba zvala Senjska Rijeka, po gradu Senju, koji je bio prije ne poznata i velika hrvatska luka. Da je danas ustatiti iz groba dru Antu Starčeviću, koji je bio bilježnik Riječke županije, pjesniku hrvatskoj himni Antunu Mihanoviću, koji je bio na Rijeci deset godina gubernatorski tajnik i posljednjih godina svoga boravka ispravio hrvatsku himnu, riječkom lavu Erasmus Barčiću, Pilepiću, Kurelcu, Strohalu, Milčetiću, Ivanu Dežmanu, Supilu i mnogim drugim starim često zaboravljenim borcima za hrvatsko Rijeke, — kad bi čeli naziv Fiuma, — ponovno bi legli u grob od stida.

Nedavno je ovo uteklo i »Hrvatskom Dnevniku«. Fiume ne pišu redovno samo Srbi i Beogradjani, nego i »Jugoslavenske državne željeznicu Direkciju Zagreb«. Izgleda da baš željeznicu ovaj naziv najviše propagiraju, a takodjer i jedan dio naših turističkih ureda i ustanova. Naziv Fiume upotrebljavaju takodjer nažlost i neki ljudi u Sušaku, jer ne poznaju prošlost Rijekе i nemarni su, da isprave ono što su im tudjinci silom utvili u glavu.«

Italija protiv ruske akcije na Balkanu

Govoreći o akciji na Balkanu i oponziciji, koju Italija pruža prodoru bolješevizma, htijući se staviti na čelo anti-bolješevičkog bloka, »Vaderland« (Haag) piše da se »Italija nikada nije divila rusko-njemačkom savezu i da se svim silama nastoji oprijeti posljedicama, koje bi taj savez mogao imati. Njezino prijateljstvo s Madžarskom i njezini pokusuji za učvršćenje mira na Balkanu dočakuju, da će se ona svom snagom usprotiviti proširenju ruskog utjecaja.«

AKCIJA ITALIJE NA DALEKOM ISTOKU

Amsterdamski »Algemeen Handelsblad« komentira u dopisu s Dalekog Istoka izmjenju brzojava između grofa Ciana i predsjednika nove kineske vlade prijateljske Japanu Wang Čing Wey-a. — Vidi se u tome znak politike zaokruživanja, koju Mussolini vodi protiv Sovjetske Rusije. Tako bi Italija sve više preuzeala u svoje ruke vodstvo atikominternskog bloka. Kod toga treba istaknuti da njemačka štampa kako izgleda sve više staje na stranu maršala Čang Kaj Šeka, koji je sada sasvim u moskovskom taboru dok za Wang Čing Wey-a smatraj njemački krugovi da mu nije dočarao protivnik.

»Allgemeen Handelsblad« misli da bi Italija na Dalekom Istoku mogla naći kao i na Balkanu Englesku kao savezniku protiv bolješevičke Rusije.

Mačedonska iz Morihova:

Ele libe dođi na večera
Jas te čekam na večera,
nema tata nema mama,
nema kojga mi se kara.

Krakata son si izmila,
Šokčeta son izvalila,
Em so bele em debele,
Em so slinca ne videle.

Dođi libe na večera,
Jas te čekam na večera,
Dvi kokoški son zaklala,
Rujna vina son naljala.«

U božiću ljubavi i mladost ne može se zamisliti pomanjkanje ljubavi prema svjećeu i stabalu: roža, mažurana, bošiljak (bašalak), javor, ladanja, lipa, jabuka, jela.

»Mažurano moja ča si uvenula?
Morala san vanut kad rosa ne pada.
Prva ka mi pade zazelenit ču se.«

Ili: Lipa moja drobna mažurano!
Vavik cvateš a poroda nimaš,
Kako ona divojčica mlađa,
ka se ljubi od zore do mraka.«

Letimično jednu »kresovnu« i to bakišku (poznati slavenski kriesovi):

»Ušred šela oganj gori,
Okol ognja nec lepega,
Nec lepega nevijena.

Tri leta ni upletena,
A cetiri raškubena,
Vila mi ju upletase,<br

ZA VAS I SVE VAŠE JEFTINA OBUĆA

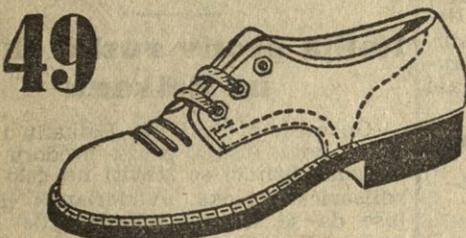
49

5851—64805

Najviše tražena dječja cipelica od finog laka, sa špangom i fleksibl šivenim kožnim donom.

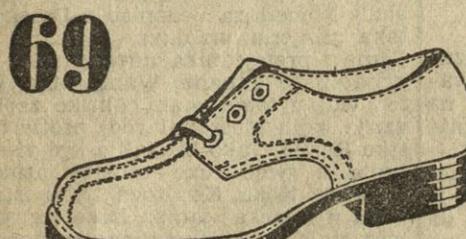
Vel. 27—30 Din 69.—
Vel. 31—34 Din 79.—

8222—48802

Dječje polucipele od jakog boksa, sa nepoderivim gumenim donom. Za živahnu djecu nema bolje ni trajnije obuće.

Od broja 31—34 Din 59.—
Od broja 35—38 Din 69.—

6922—44809

Ukusne i jake dječje cipelice, izrađene od jakog boksa, sa kožnim donom i kožnom potpeticom.

Od broja 31—34 Din 79.—
Od broja 35—38 Din 99.—

4944—64605

Djevojačke cipele od jake kože, sa špangom i kožnim donom. Preko rista imaju lijep perforirani ukras. Najpogodnije za štrapac.

»POLAR«

Dječje tople zimske čarape u kojima ne zebu noge. Stoe samo Din 5.—

5

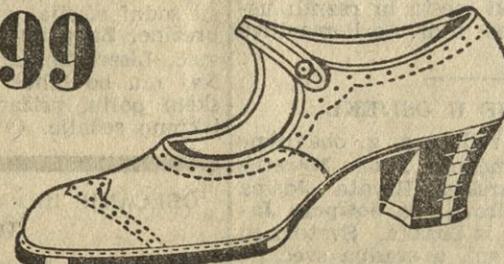
49

3805

Udobne i elegantne kućne cipele izrezanog kroja, sa niskom potpeticom. Izrađujemo ih od šarenog somota.

99

2945—64637

Lagane kožne cipele od boksa, sa kožnim donovima. Pogodne za svaku priliku. Izrađujemo ih i u sređoj boji.

129

2925—64651

Čvrste a praktične cipele za dame. Izrađene su od finog boksa, sa kožnim donom i kožnom potpeticom. Odlično pristaju uz kostim.

149

6805—66106

Lijepe izrezane cipelice od laka, sa visokom potpeticom. Za večer, društvo, ples i zabave.

49

58077—604

Udobni gumeni lakirani opanci, sa pojačanim donom i ukrašenim licem. Izdržljivi i nepromoci.

129

2927—44622

Elegantne i udobne cipele od boksa, tubastog oblika, sa kožnim donovima i kožnom potpeticom.

169

4767—67711

Udobne muške visoke cipele od masne kravine, širokog oblika, sa kožnim donovima i kožnom potpeticom. Za radnika i zemljoradnika najpo-desnije.

9

»EKONOM«

Praktične, tople a jeftine muške čarape. Stoe samo Din 9.—

